Rede bij de begrafenis van Andreas 23 september 2002
Daniel van Mourik

Ik heb geen afscheid van je kunnen nemen, liefste Andreas.

Plotseling met een knal en een dreun ben je vertrokken. En nu, nu sta ik hier in een zaal vol familie en vrienden en vóór mij staat de kist met je lichaam, je dierbare en sterke lichaam waarmee je in het aardse leven stond. Het huis van je ziel of zoals jij altijd zei: de jas die je tijdelijk aanhebt.

Ik weet wat het is om geen afscheid te kunnen nemen, het is mij eerder overkomen en jij wist als geen ander nog meer hoe het is om geen afscheid te kunnen nemen.

Toen jij, Jonne en ik een tijd lang intensief met elkaar optrokken, waren Jonne en ik de gretige leerlingen die met jou 'lernden' (toen kenden wij deze term uit de Joodse traditie nog niet, maar dat was wat het was). Wij 'lernden' over de grote vragen van het leven, altijd onder het genot van je dure wijnen uit het keukenkastje.
En jij leerde van ons: wij stimuleerden jou tot de aanschaf van kristallen wijnglazen en porseleinen theekopjes en het allerbelangrijkste: we leerden je afscheid te nemen omdat je na een ontmoeting altijd plotsklaps wegliep. Er viel dan een gat, een vreemde leegte. En je leerde, zoals alles dat je echt wilde leren, met grote ijver afscheid te nemen.

Ik ken je meer dan 30 jaar, waarvan bijna twintig jaar als je partner. Altijd namen we goed afscheid, elke dag, elk moment dat het nodig was, omdat we beiden wisten dat er altijd iets kon gebeuren. Dat gaf ons leven ook een grote intimiteit en hartstocht.

Jij hebt veel levens in één aards leven geleid. Het was veel en vaak ook té veel omdat weinig je bespaard is gebleven en wij ook in onze relatie door die intensiteit op onze beider zwakheden en wonden uit het verleden stuitten.

Ja, zou jij zeggen, het was veel maar dat is vanuit het aards perspectief gezien en je vertelde dan vaak het volgende verhaal:
Een man die een veelbewogen leven had geleid en op de zeer hoge leeftijd van 120 overleed, komt in de hemel waar zijn vrienden aan een tafeltje zitten te kaarten en sigaren te roken. Hij neemt zijn plaats in die blijkbaar is vrijgehouden en zegt tegen zijn maten: Hebben jullie me niet gemist? Ik ben zo lang weg geweest.
Zijn maten kijken een beetje verstoord op uit hun kaarten en zeggen: Nee, helemaal niet. We hebben niet eens gemerkt dat je weg was.

Jouw beeld van het niet-aardse leven was er niet een van kaartspelende en sigarenrokende heren aan een tafeltje, maar een herinnering aan het voorgeboortelijke licht. Daarom wilde je in huis ook hoger wonen en waren wij bezig om in huis alles opnieuw in te delen, schilderijen te verhangen, oude planten weg te gooien, boeken en kasten op te ruimen. Vorige week

hebben we vlak voor Yom Kippoer drie nieuwe mezoezot aangeslagen. En ineens is dat proces gestopt en vonden we je in de gang op de grond.

Hoe is het om in eenzaamheid te sterven, dat er niemand is om sjeimes te zeggen en dat je het zelf ook niet kon zeggen?

Eergisternacht zaten Jonne en ik in de keuken en spraken daarover. Jonne liep de gang op en vroeg: Wat hangt daar aan de muur? Het was een foto van een deurpost met een mezoeze en daarboven de Hebreeuwse tekst van het Sjema. Een ik herinner me hoe wij aan die foto kwamen. Onze vriend Ab had de ingelijste foto in huis op een kastje liggen en jij vroeg hem hoe hij eraan kwam. Ab vertelde dat hij de foto op straat bij het grofvuil had zien liggen. Hij vond dat dat niet kon: je gooit geen Hebreeuwse tekst weg dus nam hij de foto mee naar huis. En nu zat hij ermee, want eigenlijk vond hij het maar een lelijk ding. Jij vond het mooi, Ab gaf het jou en was blij dat hij er vanaf was.

De foto in het lijstje heeft jaren op het boekenkastje in de gang gestaan. Enkele weken geleden wilde jij het ophangen op een plek waar iets anders hing. Ik zou dat doen, vergat het eerst, jij vroeg het nog een keer en tenslotte deed ik het. De foto hangt precies in de richting van je blikveld waar je stond en waar je bent gevallen. Het moet het laatste zijn wat je hebt gezien: Sjema Israël Adonai Eloheinoe Adonai Echad (Hoor Israël, de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is Een).

Zoiets troost mij, ik ervaar het als bijzonder en net zoals jij als veelbetekenend en niet als een toevalligheid.

Liefste Andreas, misschien was dit Grote Afscheid je teveel en moest je het daarom alleen doen. Voor mij ben je te vroeg vertrokken, ik had zo graag verder met je willen leven door alle stormen heen. Maar misschien was het voor jou de tijd. Misschien heb ik al meer jaren met je gehad dan de bedoeling was, want rond je vijftigste had je al het gevoel dat je snel ging sterven.

Ik kan er nog niet helemaal bij, maar ik voel een gat, een leegte. Jij hebt me geleerd hoe te leven, door altijd met me te praten over het leven èn de dood, door me zachte stompen tussen mijn ogen te geven, door me te wekken uit een droomachtige wereld. Je hebt dat met zoveel liefde en humor gedaan, dat is onvergankelijk. Maar het verdriet en de pijn kan ik daarmee niet wegnemen. Dit is het afscheid van je aardse bestaan. Wij moet hier het het werk voortzetten.

Jij mag gaan. Wij zullen je begeleiden en dragen.
Moge je ziel gebundeld worden in het Eeuwige Leven en in het Eeuwige Licht.

Je Daniël
Maandag 23 september